

تاریخ حاکمیت ایرانیان بر خلیج فارس

نقشه خلیج فارس که لرد کرزن وزیر خارجه انگلیس در مرکز جغرافیای لندن به طبع رساند

محمد بهمنی قاجار *

محققان تاریخ ایران زمین در پژوهش‌های تازه خویش به اسناد و مدارک قابل تأمل درباره پیشینه خلیج فارس دست یافته‌اند. کشف این اسناد که پیش از این خیره‌انگه آن در رسانه‌ها انعکاس یافته، از آن جهت اتفاقی می‌نماید که پاسخی راهگشا برای مشکلات برخی محافل عربی در خصوص نام و هویت خلیج فارس در بر دارد.

در مقاله حاضر با تکیه بر همین اسناد تاریخ خلیج فارس مرور شده است. در جای‌جای حوادث مورد بحث این دوره نام کهن خلیج فارس به چشم می‌خورد و به بیوسات این مقاله، نقشه‌ای از خلیج فارس که در آغاز پادشاهی مظفرالدین شاه قاجار ترسیم شده‌تیز که متعلق به ۱۶ سال پیش است، ضمیمه می‌باشد. از ویژگی‌های این نقشه که در آن از خلیج فارس با نام «خلیج ایران» یاد شده، بندر بوشر یا خلیج فارس یاد شده، اشاره به مستندات آن در شرح نقشه است.

چالب آن که یکی از مستندات ترسیم این نقشه، نقشه تأیید شده توسط لرد کرزن وزیر امور خارجه انگلیس است که به وسیله مرکز جغرافیای لندن رسم و طبع شده است.

آراده خلیج فارس با دریای بزرگ پارس از عهد باستان به لحاظ اقتصادی و بعدها به جهت اهمیت جغرافیایی و سیاسی آن مورد توجه همه اقوام بوده تقریباً از هنگام آمدن ایرانیان به فلات ایران که از هزاره دوم تا هزاره اول پیش از میلاد آغاز گرفته خلیج فارس و سواحل آن محل سکونت ایرانیانی بوده که به تدریج در سرتاسر فلات ایران جای گرفتند و موجب ارتباط فرارونده منطقه بر ارزش اقتصادی خلیج فارس با تمام جهان گردید. ایرانیان از همان آغاز حضور خود در سرتاسر مقدس خویش به ارزش‌های این سرزمین گشودند، برده و در جهت سیادت دریایی خود بر این سرزمین گشودند، به طوری که بزرگترین پایگاه دریایی را کوشش در بحرین تأسیس نمودند و بدین ترتیب نخستین نیروی دریایی قدرتمند را ایرانی‌ها در خلیج فارس ایجاد کردند. کوشش در سال ۵۲۹ پیش از میلاد پس از فتح بابیل چون ایجاد نیروی دریایی و بازگشتی را برای حکومت نوپای هخامنشی ضروری دانست. برای اولین بار جزیره بحرین را به صورت پایگاه مهم دریایی ایران در آب‌های خلیج فارس در آورد. (۱) وی همچنین در حوالی بوشر امروزی آقامشگاه اختصاصی داشت و بعداً هخامنشیان شهری به نام «نوا» که در همین محل بنا نهادند، لوحه‌های تخت جمشید نیز غالباً به هیأت‌هایی اشاره می‌کند که در زمان داریوش به این منطقه تفرق آمد داشته‌اند. (۲) ایرانیان همچنین نخستین ملتی بودند که از راه خلیج فارس درهای تجارت جهانی را در منطقه خلیج فارس گشودند. به طوری که داریوش به جهت برقراری ارتباط دریایی خلیج فارس با کشورهای بزرگ آن زمان مانند مصر و کشورهای ساحلی دریای مدیترانه اقدام به فتح کانال داریوش (کانال سوئز) بین دریای سرخ و دریای روم (مدیترانه) نمود. (۳) بعد از آن نیز سواحل خلیج فارس و بحرین همواره به وسیله شاهزاده‌های هخامنشی که در فارس و کرمان حکومت می‌کردند، اداره می‌شد. (۴)

در زمان اشکانیان نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان اشکانیان در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۵) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان اشکانیان نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

در زمان ساسانیان نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان ساسانیان در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۶) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان ساسانیان نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

در زمان عباسی نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان عباسی در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۷) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان عباسی نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

در زمان صفوی نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان صفوی در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۸) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان صفوی نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

در زمان قاجار نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان قاجار در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۹) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان قاجار نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

خاندان‌های عرب چون به ناحیه هجره در بحرین رسیدند، چون مردم این دیار از ورود ایشان جلوگیری کردند، جنگی گرفتند و اعراب در بحرین ماندند.

لازم به ذکر است، منطقه هجره که اصفهانی از آن نام می‌برد، در زمان اشکانیان هنوز ایجاد نشده بود و این شهر در زمان شاهپور دوم (دوالکاف) (۲۳۱ تا ۲۷۹ میلادی) و به دستور او ساخته شد. آنچه متفق است، اردشیر بابکان (سوفی) سال ۲۴۱ (سرسلسله دودمان ساسانی نخستین شهریاری بوده که به عرب‌ها پس از آوارگی و تحمل فشار سیاهان شبه جزیره عربستان به طور رسمی و قانونی اجازه داد تا در کنار خلیج فارس و دریای عمان سکونت کنند. (۱۰) این عرب‌ها دومین گروه از اعرابی بودند که در زمان اشکانیان خود به بحرین مهاجرت کرده بودند. سپس از آن نیز زمان پادشاهی شاهپور اول کتاف و در کاشاک نیز راه‌های ایران و روم اعراب جزیره العرب به تدریج به سواحل جنوبی خلیج فارس نزدیک شدند.

بنا به گفته ابن بلخی در فارسنامه، شهر (خط) را که بعدها مرکز بحرین شد، اردشیر بابکان بنا کرد. نام این شهر ابتدا به داریون معروف بود و بعدها اسم خط به خود گرفت. اردشیر بابکان همچنین اهمیت زیادی جهت بحرین ساحلی قائل بود. بحرین ساحلی به همراه بحرین دریایی با جزیره بحرین، بحرین بزرگ را تشکیل می‌داد. بحرین

بزرگترین پایگاه دریایی را
گورشن در بحرین تأسیس
نمود و بدین ترتیب
نخستین نیروی دریایی
قدرتمند را ایرانی‌ها در
خلیج فارس ایجاد کردند

فهرست منابع و مآخذ

- ۱- احمد انصاری، خلیج فارس، تهران: انبیا، فروردین ۱۳۷۵، صفحه ۱۱۲
- ۲- تیسع طیاران، خلیج فارس، تهران: انبیا، فروردین ۱۳۷۵، صفحه ۱۱۲
- ۳- رابن‌بلخی، فارسنامه، تهران: نشر نی، زمستان ۱۳۷۵، صفحه ۱۰۵
- ۴- احمد انصاری، خلیج فارس، تهران: انبیا، فروردین ۱۳۷۵، صفحه ۱۱۲
- ۵- تاریخ ساسانی، تهران: نشر نی، زمستان ۱۳۷۵، صفحه ۱۰۵
- ۶- تاریخ ساسانی، تهران: نشر نی، زمستان ۱۳۷۵، صفحه ۱۰۵
- ۷- تاریخ ساسانی، تهران: نشر نی، زمستان ۱۳۷۵، صفحه ۱۰۵
- ۸- تاریخ ساسانی، تهران: نشر نی، زمستان ۱۳۷۵، صفحه ۱۰۵
- ۹- تاریخ ساسانی، تهران: نشر نی، زمستان ۱۳۷۵، صفحه ۱۰۵
- ۱۰- تاریخ ساسانی، تهران: نشر نی، زمستان ۱۳۷۵، صفحه ۱۰۵

ساحلی جزو قلمرو سیاسی عربستان به شمار می‌رود و در آن شهرهای احسا، قطیف، غیر (اکابر) و الهوف قرار دارد. این منطقه در زمان ساسانیان به سه ولایت تقسیم می‌شد که به طور مستقیم با تیغسون پایتخت شاهنشاهی ساسانی ارتباط داشت و به خاطر اهمیت آن، اردشیر بابکان، ولیمهد خود شاهپور اول را والی آن قرار داده بود. سه ولایت بحرین بزرگ در زمان ساسانیان عبارت بودند از: هجر، بنیاد اردشیر و میش ماهیگ.

استفاد از اسناد تاریخی در مورد حضور ایران در سواحل و جزایر خلیج فارس می‌نویسد: قبل از اسلام، بحرین و سواحل غربی خلیج

در زمان اشکانیان نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان اشکانیان در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۱۱) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان اشکانیان نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

در زمان اشکانیان نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان اشکانیان در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۱۲) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان اشکانیان نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

در زمان ساسانی نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان ساسانی در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۱۳) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان ساسانی نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

در زمان عباسی نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان عباسی در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۱۴) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان عباسی نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

در زمان صفوی نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان صفوی در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۱۵) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان صفوی نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

در زمان قاجار نیز ایرانیان بر خلیج فارس و جزایر آن تسلط داشتند. محمد بن جریر طبری مورخ ایرانی در کتاب خود به اعراب اشاره می‌کند که در زمان قاجار در پادیه و حجاز و خراسان و قشایر سیاهان شدند و به بحرین که جزو قلمرو ایران بودند، آمدند. (۱۶) بنابراین ما می‌توانیم مشاهده می‌کنیم که در زمان قاجار نیز ایرانیان در تمام جزایر و سواحل خلیج فارس حضور داشتند و بر آن تسلط داشتند.

فراخوان

ستاد تبلیغات و نمایشگاه‌های سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ضمن اعلام لیست نمایشگاه‌های بین‌المللی گردشگری در سال ۲۰۰۹-۲۰۰۸ از کلیه دفاتر مسافرتی، تورگردانان، گروه‌های هتل‌ها، شرکت‌های هواپیمایی و ... دعوت می‌نماید، نسبت به ثبت نام و تکمیل پرونده خود برای حضور در این نمایشگاه‌ها اقدام نمایند.

آخرین مهلت ثبت نام: ۱۰ تیر ماه ۱۳۸۷ آدرس: خیابان فردوسی - خیابان شهید تقوی (کوشک) - ستاد تبلیغات و نمایشگاه‌ها پلاک ۳۵ تلفن: ۰۵-۶۶۷۲۸۹۵۰ www.PersiaVisit.ir

برنامه برپایی غرفه جمهوری اسلامی ایران در نمایشگاه‌های بین‌المللی گردشگری سال ۸۸-۱۳۸۷ (۲۰۰۹-۲۰۰۸ میلادی)

ردیف	نام نمایشگاه	شهر/کشور برگزار کننده	نوع نمایشگاه	تاریخ برگزاری
۱	MATTA 2008	کوالالمپور / مالزی	Business to Business	۱۵-۱۷ شهریور
۲	THE TRADE SHOW 2008	اورلاندو / آمریکا	Trade / Public	۱۷-۱۹ شهریور
۳	TOP RESA 2008	پاریس / فرانسه	Business to Business	۲۶-۲۹ شهریور
۴	JATA 2008	توکیو / ژاپن	Trade / Public	۲۸-۳۱ شهریور
۵	IT&CMA and CTW 2008	پانگوک / تایلند	Mice	۱۶-۱۸ مهر
۶	TITF 2008	تاشکند / ازبکستان	Trade / Public	۱۷-۱۸ مهر
۷	WTM 2008	لندن / انگلستان	Business to Business	۲۰-۲۳ آبان
۸	IHT 2008	منامه / بحرین	Health Tourism	۲۳-۲۵ آبان
۹	EIBTM 2008	بارسلون / اسپانیا	Mice	۱۲-۱۴ آذر
۱۰	AWTTE 2008	بیروت / لبنان	Trade / Public	۱۶-۱۹ آذر
۱۱	MATKA 2009	هلنسینگی / فنلاند	Trade / Public	۲۶-۲۹ دی
۱۲	FITUR 2008	مادرید / اسپانیا	Trade / Public	۹-۱۳ بهمن
۱۳	OTM 2009	بمبئی / هندوستان	Trade / Public	۱۹-۲۱ بهمن
۱۴	EMIT 2009	استانبول / ترکیه	Trade / Public	۲۴-۲۷ بهمن

ردیف	نام نمایشگاه	شهر/کشور برگزار کننده	نوع نمایشگاه	تاریخ برگزاری
۱۵	AIME 2009	ملبورن / استرالیا	Mice	۳۰-۲۹ بهمن
۱۶	BIT 2009	میلان / ایتالیا	Trade / Public	۴-۱۱ آبان
۱۷	ITB 2009	برلین / آلمان	Trade / Public	۲۵-۲۶ آبان
۱۸	LE MONDE OF PARIS 2009	پاریس / فرانسه	Trade / Public	۲۸ آبان-۲۹ آبان
۱۹	MITT 2009	مسکو / روسیه	Trade / Public	۲۸ آبان-۲۹ آبان
۲۰	TUR 2009	گوته برگ / سوئد	Trade / Public	۲۹ آبان-۲ فروردین
۲۱	OITE 2009	مسقط / عمان	Trade / Public	۲۷-۲۵ فروردین
۲۲	IT&CM CHINA 2009	شانگهای / چین	Mice	۲۸-۲۶ فروردین
۲۳	COTTM 2009	پکن / چین	Business to Business	۲۹ فروردین-۱ اردیبهشت
۲۴	ATM 2009	دبی/امارات متحده عربی	Business to Business	۱۵-۱۸ اردیبهشت
۲۵	BITE 2009	منامه / بحرین	Trade / Public	۲۵-۲۳ اردیبهشت
۲۶	KWTE 2009	کویت / کویت	Trade / Public	۲۷-۲۴ اردیبهشت
۲۷	KOTFA 2009	سئول / کره	Leisure Event	۱۸-۱۵ خرداد
۲۸	ITE 2009	هنگ کنگ / هنگ کنگ	Mice	۲۴-۲۱ خرداد